

Waarom zijn wij anders?

Praktische inzichten om andere culturen beter
te begrijpen

door
Sarah Lanier

Waarom zijn wij anders?

Praktische inzichten om andere culturen beter te begrijpen

Copyright Nederlandse uitgave © 2012 Uitgeverij Ethnos

Aprilstraat 25

1335 BH Almere

E-mail: info@uitgeverijethnos.nl

Website: www.uitgeverijethnos.nl

Voor bestellingen en reacties op dit boekje,
ga naar de website www.waaromzijnwijanders.nl

Oorspronkelijke titel:

Foreign to Familiar

A Guide to Understanding Hot- and Cold-Climate Cultures

Copyright © 2000 Sarah A. Lanier, USA

ISBN 978-1-581580-22-8

Uitgegeven door McDougal Publishing

P.O. Box 3595, Hagerstown, MD 21740, USA

Website: www.mcdougalpublishing.com

Vertaler: Eric Oosterom

Vormgeving: Studio Vuurdoorn, Amersfoort

ISBN: 978-90-818604-0-6

NUR: 812

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudig, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, openbaar
gemaakt of verspreid in enige vorm of op enige wijze, hetzij elek-
tronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere
manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
stored in a retrieval system, published or transmitted, by any means,
electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without
the prior written permission from the publisher.

Vanwege de leesbaarheid is gekozen voor mannelijke aanduidingen
zoals 'hij' in plaats van de dubbele vermelding 'hij/zij'. Daarmee wordt
uiteraard niet bedoeld dat alleen mannen baat hebben bij de principes
die in dit boek worden uitgelegd.

Van de uitgever

Iedere Nederlander heeft met verschillende culturen en cultuurverschillen te maken. In de buurt, in de straat, in de winkel, op het schoolplein, aan de kassa, aan de balie, of bij de sportclub. Op het werk door collega's, bij klanten of met zakenrelaties. Of op vakantie of tijdens de zakenreis. En op het nieuws, op televisie of in de krant.

In ons land is veel, en vaak een verhitte discussie over immigratie, integratie, asielzoekers en discriminatie. Dit boekje valt juist op door de openheid en de positieve toon over verschillende culturen en cultuurverschillen. Vanuit zelfbewustzijn en waardering voor de eigen cultuur wil het een praktisch hulpmiddel zijn bij alle contacten met andere culturen. Zodat er wederzijds begrip komt en oog voor de ander.

Als het boekje u bevalt, geef het dan door aan anderen!

Eric Oosterom
Uitgeverij Ethnos
April 2012

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Inleiding	13
1 Warm-klimaat versus koud-klimaat culturen	17
2 Relatiegericht versus taakgericht	25
3 Directe versus indirecte communicatie	33
4 Individualisme versus groepsidentiteit	45
5 Inclusiviteit versus privacy	61
6 Verschillende benaderingen van gastvrijheid	79
7 Culturen met hoge context versus culturen met lage context	89
8 Verschillen in beleving van tijd en planning	117
9 Praktische vervolgstappen	133
10 Ter afsluiting	143
Over de schrijfster	145

De Delta Airlines vlucht vertrok keurig op tijd. We zaten op een rij, hadden alledrie inmiddels onze veiligheidsriem vastgemaakt, en we vonden het allemaal heerlijk om over koetjes en kalfjes te praten. Toen het vliegtuig opsteeg, gleed tegelijk de last van het werk op kantoor van ons af. We waren nu op weg naar Glorietta, New Mexico, voor een zevendaagse conferentie, en onze gedachten dwaalden al af in de richting van de bergen en de prachtige natuur. Kortom, we keken uit naar deze onderbreking van de dagelijkse sleur in hartje Atlanta.

‘Zo, Sarah,’ begon mijn collega aan het gangpad losjes, als een toerist op vakantie, ‘vertel me eens hoe het was om als kind in het Midden-Oosten op te groeien.’

Van alle gespreksopeningen was dit mijn minst favoriete. Deze vraag was me al vaak gesteld sinds ik voor mijn studie naar de Verenigde Staten verhuisd was. Maar deze keer zat ik klem in de middenstoel en was ontsnappen niet mogelijk.

Ik had de neiging om te antwoorden met: ‘Nee, jij eerst. Vertel me eens hoe het was om op te

---

Waarom zijn wij anders?

groeien in een doorsnee rijtjeshuis in een of andere willekeurig dorp?’ Hoe moest ik dan antwoorden? En ach, wat maakte het ook eigenlijk uit?

Ik gaf dus antwoord . . . nou ja, zo ongeveer dan. ‘Oh, het was leuk,’ was de strekking van mijn snelle reactie.

‘Nee, ik meen het, echt,’ drong zij aan, ‘Hoe is de cultuur daar?’

Op de stoel bij het raam zat Aida uit Libanon. Zij was inmiddels acht jaar in Amerika en wist natuurlijk veel meer van de cultuur van het Midden-Oosten dan ik. Maar op dat moment leek Aida helemaal gefascineerd te zijn door het uitzicht buiten. Dus ging ik de uitdaging aan.

‘Nou, ik ben opgegroeid in een mengeling van culturen. De Joodse en Arabische culturen verschillen namelijk enorm.’

‘Hoe dan?’ vroeg zij.

‘In de Joodse cultuur zeg je wat je denkt. Het is direct, en je weet waar je staat met mensen.’

Ik keek haar even snel aan om te kijken of zij mij nog steeds kon volgen. Dat kon ze, dus ik ging verder.

‘De Arabische cultuur daarentegen functioneert veel meer indirect. Daarin draait het allemaal om vriendelijkheid en beleefdheid. Als ik daar een kop koffie aangeboden krijg, zal ik antwoorden met “Nee, hartelijk bedankt.”

‘Mijn gastheer zal het vervolgens nogmaals

aanbieden, waarna ik het aanbod opnieuw zal afwijzen met: “Nee, nee, doe geen moeite.” Hij zal het misschien nog een derde maal aanbieden, waarop ik dan reageer met “Nee, echt, ik hoef geen koffie. Geloof me.”

‘Vervolgens zal mijn gastheer me koffie geven, die ik uiteraard gewoon opdrink.’

‘Nee, je maakt een grapje!’, flapte ze er ongelovig uit.

‘En toch is het echt waar,’ verzekerde ik haar. ‘Je wordt geacht het aangeboden de eerste paar keer te weigeren. Dat is beleefd.’

‘Maar wat doe je dan als je die koffie echt niet wilt?’ vroeg ze.

‘Nou, hun taal kent bepaalde uitdrukkingen die je kunt gebruiken om aan te geven dat je om geen enkele reden hun vriendelijke gastvrijheid wilt weigeren, en dat je op een later tijdstip graag met hen koffie wilt komen drinken, maar dat je op dit moment eigenlijk niet kunt blijven om van die koffie te genieten.’

‘Ongelofelijk! Dat wist ik helemaal niet!’, mengde Aida zich in het gesprek. We keken haar allebei verbaasd aan.

‘Aida,’ antwoordde ik, ‘wat bedoel je met dat je dat niet wist? Je bent nota bene Libanese!’

‘Jazeker,’ was haar reactie, ‘maar ik bedoel dat ik niet wist dat dit normaal was. Ik ben inmiddels al acht jaar in Amerika, en ik heb me geen moment

---

Waarom zijn wij anders?

gerealiseerd dat het er hier anders aan toegaat dan in Libanon. Dat verklaart zo veel.

'Ik ben heel erg eenzaam geweest sinds ik hierheen verhuisd ben, en nu pas weet ik waarom. Als mensen op kantoor me vroegen of ik met hen wilde gaan lunchen, dan zei ik 'nee' om beleefd te zijn, in de volle overtuiging dat ze het mij opnieuw zouden vragen. Als zij dat vervolgens niet deden en zonder mij vertrokken, dacht ik dat zij me er eigenlijk niet bij wilden hebben en me slechts uit beleefdheid gevraagd hadden. In mijn cultuur zou het veel te rechtstreeks zijn geweest om al de eerste keer 'ja' te zeggen.

'Daarom heb ik maar heel weinig Amerikaanse vrienden gemaakt. En nu, na al die jaren, weet ik eindelijk pas hoe dat komt!'

Ik was stomverbaasd, geschokt bijna. En toen ik later haar droevige verhaal op me liet inwerken, zei ik tegen mezelf: Niemand zou zoiets moeten meemaken omdat ze de cultuur van een ander niet begrijpen.

Voor alle Aida's op deze wereld heb ik dit boek geschreven.

Sarah Lanier

Onze wereld wordt steeds kleiner nu mensen meer en meer reizen, emigreren, uit oorlogsgebieden moeten vluchten en in het buitenland werken. Deze bewegingen zorgen voor een sterke toename in het aantal crossculturele ontmoetingen. De moderne media, zoals televisie en internet, dragen ook in grote mate bij aan het vervagen van culturele grenzen. Daardoor zijn we geneigd te denken dat er nog maar weinig onderlinge culturele verschillen zijn.

In onze persoonlijke omgang met andere mensen komt de waarheid echter snel aan het licht. En als we kijken naar etnische groepen, zien we dat polarisering en de verdediging van culturele identiteiten heel snel kunnen leiden tot uitbarstingen van vijandelijk gedrag.

Alhoewel tegenwoordig meer mensen naar het buitenland gaan dan ooit tevoren in de geschiedenis, is omgaan met de culturele verschillen bij het reizen nog relatief eenvoudig. Weten hoe vriendschap opgebouwd moet worden met de mensen die zij ontmoeten of met wie zij leven, is een heel ander verhaal. Zelfs als mensen

thuiskomen met prachtige verhalen over de geweldige respons die zij kregen van de mensen van een ander land, dan kennen zij maar zelden de andere kant van de medaille: het spoor van verwarring dat zij achtergelaten hebben. Slechts een relatief klein percentage van de mensen die met personen uit andere culturen proberen te werken, begrijpt dat hun eigen waarden en gewoonten volkomen vreemd zijn voor degenen met wie zij omgaan. Daarnaast kunnen ze er bovendien van uitgaan dat de waarden en gewoonten van anderen voor henzelf ook volkomen vreemd zijn.

Geen enkel boek zou ooit kunnen dienen als naslagwerk voor alle culturele gewoonten van de vele volken op aarde, en ook dit boek probeert dat niet te bereiken. Ik heb echter ontdekt dat groepen volken bepaalde dingen gemeenschappelijk hebben, die ons echt helpen beter met elkaar om te gaan.

Culturele verschillen tussen volken geven ons leven zowel de grootste veelkleurigheid als de diepste wonden. Simpele communicatie zorgt voor conflicten. Onschuldige opmerkingen veroorzaken afstand en roddel. Eerst was het een spannende, nieuwe ervaring om met mensen van verschillende culturen te leven en te werken, maar al snel is dat niet meer zo. Vrijwel overal waar we komen, ontmoeten we mensen met totaal afwijkende waarden en gewoonten, en vaak

ergeren we ons aan hen.

De gemiddelde crossculturele werker heeft slechts weinig crossculturele vaardigheden en ziet, in sommige gevallen, op geen enkele manier de noodzaak om zich die vaardigheden eigen te maken. Het trieste hieraan is dat hun goede bedoelingen verkeerd uitgelegd kunnen worden, waardoor de relatie met hun collega's beschadigd kan raken zonder dat zij zich daarvan bewust zijn. Ik heb veel lezingen over dit onderwerp gegeven. Als gevolg daarvan kreeg ik veel verzoeken om deze culturele observaties ook op papier te zetten. Dit boek is daarvan het resultaat. Het verdeelt de wereld in twee helften, warm-klimaat culturen en koud-klimaat culturen. Dat zijn generalisaties die erg nuttig blijken te zijn mits ze als zodanig, als generalisaties, gehanteerd worden. Ik vertrouw erop dat dit boek alle mensen zal helpen die de culturele kloof graag willen overbruggen.

Ter afsluiting

Met behulp van een klein beetje begrip kunnen heel wat conflicten tussen mensen van verschillende culturele achtergronden worden voorkomen, Mijn hoop is dat door het nadenken over en herkennen van het feit dat er enkele simpele categorieën zijn die in algemene zin gebruikt kunnen worden, jij vervolgens zelf jouw kennis van een nieuwe cultuur zult kunnen verfijnen.

Niet alle eigenschappen die ik in dit boek beschreven heb zijn voortdurend in alle warm- en koud-klimaat culturen aanwezig. Iemand suggereerde zelfs dat ik beter de term 'warm volk/stamvolk' ten opzichte van 'koud volk/stadsvolk' kon gebruiken, aangezien veel stammen in de koude bergstreken van de wereld zich gedragen als warm-klimaat mensen, terwijl veel stedelingen in tropische streken als Brazilië en Argentinië zich meer gedragen als mensen uit een koud-klimaat gebied.

Bovendien gedragen veel individuen zich erg afwijkend van hun eigen cultuur omdat

hun persoonlijkheden beter passen bij tegenovergestelde cultuurtypen. Het belangrijkste is om jezelf de vraag te stellen: 'Wat zijn mijn eigen culturele gewoonten? En passen die bij de cultuur waar ik mee in aanraking kom?'

We zijn allemaal in meer of mindere mate ethnocentrisch, dat wil zeggen, we denken allemaal dat onze eigen manier een beetje beter is dan die van een ander. Als we daar echter overheen kunnen stappen, dan zullen we ontdekken dat we van de verschillen kunnen leren, ze kunnen respecteren en ervan gaan genieten. Al snel zal dat wat eerst vreemd was, vertrouwd worden. En dan ontdekken we dat we heel veel overeenkomsten hebben.

Over de schrijfster

Sarah A. Lanier werd geboren in Georgia (USA) en verhuisde op negenjarige leeftijd met haar familie naar het Midden-Oosten. Sinds 1980 is zij werkzaam binnen een internationale en interkerkelijke organisatie en het bijbehorende universiteitsysteem, de *University of the Nations*. Ze werkte intercultureel gedurende elf jaar in Nederland, tien jaar in Israël en één jaar in Chili, en spreekt vijf talen. Zij heeft ook gewoond en als docent gewerkt in Afrika, het Midden-Oosten, Europa en Nieuw Zeeland. Haar expertise ligt op het gebied van leiderschap en personeelsontwikkeling. Ze werkt de laatste jaren wereldwijd als consultant en docent op het gebied van cultuur, leiderschap en teamdynamieken.